

RECENZJA

dorobku naukowego i aktywności naukowej Pani dr Joanny Pawlikowskiej w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego

sporządzona w związku z wykonaniem Uchwały nr 580 Rady Dyscypliny Nauki Prawne Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 16 grudnia 2022 r. w sprawie powołania komisji habilitacyjnej w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego Pani dr Joannie Pawlikowskiej,

na podstawie wymaganej dokumentacji złożonej w przedmiotowej sprawie przez Panią dr Joannę Pawlikowską.

I. Kryteria i przedmiot recenzji

Prawne kryteria i przedmiot dla niniejszej recenzji zostały określone w przepisie art. 219 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jedn.: Dz. U. z 2022 r., poz. 574 ze zm., dalej „ustawa p.s.w.”). Wymogi dotyczące treści recenzji zostały także zawarte w § 3 umowy na wykonanie recenzji, zawartej w dniu 18.01.2023 r. pomiędzy Uniwersytetem w Białymstoku („Zamawiającym”) a autorem niniejszej recenzji („Recenzentem”).

We wniosku z dnia 29 czerwca 2022 r. o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne, Pani dr Joanna Pawlikowska jako osiągnięcie naukowe, będące podstawą ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego, wskazała monografię pt. *Wyczerpanie prawa w prawie autorskim. Studium z prawa polskiego na tle prawa unijnego*, wyd. Temida 2, Białystok 2022. Okoliczność ta aktualizuje przesłankę z **art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. a) ustawy p.s.w.** (jedną

z trzech wskazanych alternatywnie), warunkującą nadanie stopnia doktora habilitowanego osobie, która „**posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej 1 monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a**”. Należy uznać, że sformułowany w powołanym przepisie *in fine* wymóg, dotyczący miejsca publikacji, **został w odniesieniu do wskazanej monografii spełniony** – wydawnictwo Temida2 w roku 2022 było ujęte w wykazie wydawnictw publikujących recenzowane monografie naukowe (zob. Lp. 739, poziom I wykazu – zał. do Komunikatu Ministra Edukacji i Nauki z dnia 22 lipca 2021 r.).

Ponadto, w przepisie **art. 219 ust. 1 pkt. 3 p.s.w.** został sformułowany dodatkowy wymóg stanowiący, że stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która **wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.**

Wobec powyższego recenzja w dalszej części poświęcona zostanie: prezentacji sylwetki zawodowej Habilitantki (II), przedstawieniu i ocenie Jej dorobku naukowego ze szczególnym uwzględnieniem wskazanego osiągnięcia naukowego (monografii) pod kątem, czy stanowi znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki prawne (III), ocenie innej aktywności naukowej Habilitantki według kryterium istotnego charakteru (IV) oraz opinii o Jej osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych i popularyzujących naukę (V). Recenzja zostanie zwieńczona wymaganą konkluzją.

II. Prezentacja sylwetki zawodowej Habilitantki

Pani dr Joanna Pawlikowska w 2008 r. ukończyła studia na kierunku prawo na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku, uzyskując tytuł zawodowy magistra prawa. W tym samym roku została absolwentem Wydziału Instrumentalno–Pedagogicznego Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie, Wydział Zamiejscowy w Białymstoku (studia na kierunku instrumentalno-pedagogicznym, specjalność skrzypce), otrzymując tytuł magistra sztuki. W roku 2010 r. **Habilitantka na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku uzyskała stopień naukowy doktora nauk prawnych w zakresie prawa**, na podstawie rozprawy doktorskiej pt. *Współtwórczość i jej skutki w prawie autorskim*, przygotowanej pod kierunkiem dr hab. Joanny Sieńczyło-Chłabicz.

Według informacji Habilitantki, o dotychczasowym jej zatrudnieniu: „od 2011 r. do chwili obecnej asystent a następnie adiunkt na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku, aktualnie w Katedrze Prawa Cywilnego i Handlowego”.

III. Prezentacja i ocena dorobku naukowego Habilitantki

1. Ocena osiągnięcia naukowego – monografii naukowej

1.1. Temat rozprawy

Temat rozprawy (*Wyczerpanie prawa w prawie autorskim. Studium z prawa polskiego na tle prawa unijnego*) bezpośrednio dotyczy problematyki z zakresu prawa autorskiego, jednakże w istocie w sposób fundamentalny sięga w immanentnie z nią związaną sferę klasycznej instytucji prawa rzeczowego, jaką jest prawo własności. Jest to problematyka złożona jurydycznie, o dużym znaczeniu praktycznym, związana głównie z komercyjnym aspektem eksploatacji utworów, jako przedmiotów ochrony prawa autorskiego.

Korzenie tematu tkwią generalnie w problemie zaistniałym na skutek kolizji chronionych prawnie interesów – z jednej strony twórcy (podmiotu autorskich praw majątkowych) utworu jako dobra niematerialnego, z drugiej zaś właściciela nośnika materialnego tego utworu i odbiorcy dzieła. Kolizja ta w sposób szczególny ujawnia się w procesie wprowadzenia do obrotu i dystrybucji nośnika materialnego utworu. Płaszczyzna dogmatyczna zakreślonej przez temat materii generalnie obejmuje zatem regulację odnoszącą się do autorskich praw majątkowych oraz unormowanie dotyczące prawa własności rzeczy-nośnika. Zagadnieniem bezpośrednio objętym tytułem pracy jest prezentacja instytucji wyczerpania prawa w polskim prawie autorskim, ale na tle prawa unijnego. Zważywszy na fakt, że prawo unijne albo obowiązuje bezpośrednio w naszym kraju (rozporządzenia) albo powinno być do polskiego ustawodawstwa implementowane (dyrektywy), uczynienie tego systemu tłem może rodzić pewne pytania, co do celu takiego zabiegu. Można się domyślać, że tło porównawcze ma pozwolić z jednej strony na wykazanie ewentualnych niespójności prawa polskiego z unijnym, z drugiej zaś na wskazanie kierunków jego interpretacji.

Wybór tematu, istotnego w praktyce, aktualnego i choć budzącego zainteresowanie w nauce i judykaturze, to jednocześnie doktrynalnie dogłębnie i kompleksowo – z perspektywy dogmatycznej i prawno-porównawczej – nie w pełni jeszcze opracowanego (jedyna istotna monografia to: A. Gołaszewska, *Wyczerpanie autorskich praw majątkowych*, Warszawa 2020)

oraz samo sformułowanie tytułu rozprawy należy uznać za trafne. Aktualny aspekt tematu nabiera szczególnej doniosłości w kontekście swoistej eksplozji zjawiska rozpowszechniania cyfrowych (pozbawionych materialnego nośnika) postaci utworów w internecie, eliminującego wręcz inne tradycyjne formy eksploatacji dzieł.

Pomyślnie opracowanie złożonej jurydycznie, nie w pełni dotychczas kompleksowo zbadanej w nauce problematyki objętej tematem, wymaga bardzo dobrego przygotowania merytorycznego – z jednej strony z zakresu prawa autorskiego i klasycznego prawa cywilnego (gł. prawo rzeczowe) w kontekście prawnoporównawczym (prawo polskie i unijne, a także międzynarodowe, również w ujęciu historycznym), z drugiej zaś biegłej znajomości aspektów technicznych z zakresu cyfrowej metody utrwalania, kopiowania i rozpowszechniania dzieł. Lektura rozprawy uprawnia do stwierdzenia, że Habilitantka wykazała niezbędną biegłość we wskazanych sferach – **zarówno potrzebną wiedzę, jak i umiejętność samodzielnego posługiwania się nią.**

Walorem rozprawy w kontekście obranej tematyki jest okoliczność, że z jednej strony treść pracy zasadniczo (z zastrzeżeniami dotyczącymi prawa międzynarodowego) mieści się w ramach zakreślonych przez tytuł, z drugiej zaś obejmuje wszystkie istotne zagadnienia związane z tematem, przez co **ma generalnie charakter spójny i kompleksowy.** Wskazana w ten sposób zaleta rozprawy jako całości nie zostaje podważona przez wspomnianą okoliczność, że w dużej części pracy rozważania, wzbogacając niewątpliwie walory merytoryczne całości, **wykraczają jednak poza ramy wyznaczone przez tytuł** (np. rozdz. II, III, IV w odniesieniu do prawa międzynarodowego). Niewątpliwie ten system prawa - z tej racji, że wpłynął na kształt unijnych i polskich rozwiązań normatywnych, co doskonale dostrzega Habilitantka - zasługuje na uwagę, lecz rodzi się pytanie, czy - przy tak sformułowanym tytule - powinien to być niemal równoprawny komponent prawnoporównawczy. Być może jednak, w momencie projektowania tematu, zasadna była odpowiednia korekta tytułu.

1.2. Struktura rozprawy

Rozprawa składa się z wykazu skrótów, wprowadzenia, dwóch części, z których pierwsza jest złożona z dwóch rozdziałów a druga część z trzech oraz z zakończenia i bibliografii. Jest to **struktura przemyślana i logiczna**, z formalnego punktu widzenia w zasadzie klasyczna, często przyjmowana i akceptowana, choć podział treści rozprawy na części ma mniej standardowy charakter, który w tym przypadku jest jednak jej walorem, pogłębiającym przejrzystość i porządek rozważań. Każdy z rozdziałów rozpoczyna się przedstawieniem uwag ogólnych, jest zaś finalizowany syntetycznie ujętymi wnioskami

końcowych. Tytuły poszczególnych jednostek strukturalnych zostały sformułowane **przy właściwym wykorzystaniu odpowiedniej terminologii normatywnej i prawniczej**. Ich brzmienie świadczy zarówno o wysokich kompetencjach językowych, jak i o umiejętności trafnego merytorycznie, kompleksowego i precyzyjnego rozpoznania oraz ujęcia treści pod kątem potrzeb analizowanego problemu.

Zasadniczych **zastrzeżeń nie budzi kolejność zagadnień** umiejscowionych w następujących po sobie jednostkach strukturalnych – ich sekwencja generalnie (drobne uwagi poniżej) może być uznana za logiczną i uzasadnioną zarówno względami rzeczowymi, jak i dbałością o klarowny przekaz całości tematu, a także optymalną dla realizacji celu badawczego wyznaczonego przez Autorkę.

Habilitantka w pełni zasadnie rozpoczyna całość swych merytorycznych rozważań od zagadnień teoretycznych, tj. przedstawienia istoty i kształtowania się konstrukcji wyczerpania prawa w prawie autorskim (Część I). Pierwszą z tych kwestii wyjaśnia w rozdziale I, skupiając się na określeniu charakteru prawnego tej instytucji, drugą zaś – oddzielnie na obszarze prawa międzynarodowego, unijnego i polskiego – precyzyjnie prezentuje w rozdziale II. Pewne drobne wątpliwości budzić może przyjęte w rozdziale I p. 3 kryterium wyodrębnienia i charakter podziału teorii uzasadniających wyczerpanie prawa w prawie autorskim. Zastosowane kryterium wyodrębnienia nie wydaje się jednorodne – dla niektórych ma ono naturę przede wszystkim jurydyczną (np. p. 3.1), dla innych w głównej mierze funkcjonalną (np. p. 3.2). Być może z tego wynika budzący pewne zastrzeżenia alternatywny (rozłączny) charakter przyjętego tu podziału strukturalnego pracy, mimo że – jak się wydaje – wyodrębnione teorie nie wykluczają się wzajemnie, mogły zaistnieć kumulacyjnie. Takie też merytoryczne stanowisko prezentuje Habilitantka (s. 288) stwierdzając, że „konceptje uzasadniające wyczerpanie w prawie autorskim (...) powinny być ujmowane łącznie jako usprawiedliwienie rozstrzygnięcia konfliktu pomiędzy prawem rzeczowym a prawem autorskim (...)”. Podkreślić należy, że powyższe uwagi dotyczą jedynie samej struktury wskazanego fragmentu rozdziału I, nie zaś zawartej w nim treści. W części I rozprawy można także zauważyć (o czym była już wzmianka wyżej), że zakres rozdziału II poświęcony kształtowaniu się konstrukcji wyczerpania prawa nie harmonizuje z ramami wyznaczonymi przez tytuł pracy – przekracza je, rozszerzając całokształt zawartych tu rozważań także na prawo międzynarodowe.

Walorem pracy i trafną decyzją Habilitantki jest poświęcenie Części II rozprawy stosowaniu instytucji wyczerpania prawa w obrocie prawnym, a więc także aspektom o dużym znaczeniu praktycznym. W rozdziale III w sposób wyczerpujący i – jak wskazuje jego struktura

– analityczny podjęto problematykę przesłanek wyczerpania prawa w prawie autorskim. Objętość tego rozdziału w stosunku do innych zdaje się nieco zaburzać wewnętrzną w tym aspekcie równowagę, ale przekonującym argumentem pozwalającym zaaprobować ten stan jest jednorodność podjętego tu problemu. Tej jednorodności pozbawiony jest natomiast rozdział IV za sprawą swej dychotomii tematycznej, ale – jak można sądzić - jest to zabieg świadomy, anonsowany w jego tytule: *Zakres wyczerpania uprawnień autorskich. Wyczerpanie praw pokrewnych*. W odniesieniu do dwóch wskazanych rozdziałów w części II można powtórzyć sformułowane już wyżej zastrzeżenie, dotyczące rozszerzenia rozważań o prawo międzynarodowe, tj. poza ramy określone tytułem rozprawy. Rozdział V rozprawy słusznie poświęcony został aktualnej, budzącej żywe dyskusje problematyce wyczerpania prawa w środowisku cyfrowym w odniesieniu do niematerialnych kopii utworów, w sposób niezbędny dopełniając przez to całość podjętego przez Habilitantkę tematu. Zrozumiała i godna aprobaty jest decyzja Autorki, aby to zagadnienie zaprezentować na kanwie orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Struktura rozprawy we wszystkich swych aspektach generalnie zasługuje na pozytywną ocenę.

1.3 Strona formalna rozprawy

Strona formalna pracy nie budzi żadnych zastrzeżeń. W szczególności zaznaczyć należy, że Habilitantka wsparła swe rozważania na wszystkich aktach prawnych regulujących zagadnienia objęte tematem rozprawy – są tu akty prawa międzynarodowego, prawa unijnego (dyrektywy i rozporządzenia) oraz prawa polskiego. Wykorzystała liczny, trafnie dobrany i niezbędny dla kompleksowego przedstawienia tematu zestaw literatury zarówno polskiej, jak i w nieco mniejszej ilości zagranicznej, głównie niemieckiej. Dotyczy to także właściwie dobranego katalogu orzecznictwa sądowego zarówno sądów unijnych (TSUE), jak i sądów państw unijnych (głównie niemieckich), a także sądów polskich i polskiego Trybunału Konstytucyjnego. Zestaw wykorzystanego orzecznictwa został uzupełniony aktualnymi dla tematu rozprawy opiniami rzeczników generalnych Trybunału Sprawiedliwości. Z aprobatą należy się także odnieść do języka wypowiedzi Habilitantki – wywody zostały poprowadzone w sposób klarowny i uporządkowany; ich styl jest nienaganny, zdyscyplinowany i precyzyjny, co stanowi istotny walor wypowiedzi prawniczych. Autorka swobodnie operuje terminologią prawniczą, odpowiednio używa takich pojęć, sformułowań i zwrotów, panuje nad formą wypowiedzi, sprawnie wyraża swe myśli, płynnie prowadzi tok rozważań; właściwie operuje

cytatami, kompetentnie referuje cudze poglądy. Prawidłowo, choć nieco zbyt wybiórczo, korzysta z literatury polskiej celem dokumentacji toczonych wywodów.

1.4. Metoda badawcza

Habilitantka w swej rozprawie **slusznie zastosowała i z pomyślnym skutkiem wykorzystwała metody właściwe dla obszaru nauk prawnych**, a jako podstawową – metodę formalno-dogmatyczną, polegającą na analizie językowo-logicznej treści odpowiednich przepisów. Metoda ta zasadnie – zgodnie z celami badawczymi – została z dobrym skutkiem uzupełniona o ujęcie prawnoporównawcze na obszarze zestawiającym prawo polskie, unijne i międzynarodowe, także w aspekcie historycznym. W tym miejscu należy również nadmienić, że z niewątpliwym powodzeniem Habilitantka, poprzez wykorzystanie orzecznictwa sądowego, zdołała odnosić swe ustalenia teoretyczne do kontekstu praktycznego.

1.5. Strona merytoryczna rozprawy

A. Uwagi ogólne

W polskiej literaturze prawniczej brakowało monograficznego i wyczerpującego opracowania problematyki wyczerpania prawa w prawie autorskim, ujętego na tle prawa unijnego, choć sama kwestia takiego wyczerpania została rzetelnie zaprezentowana w rozprawie A. Gołaszewskiej, *Wyczerpanie autorskich praw majątkowych*, Warszawa 2020. Docenić należy nie tylko sam fakt podjęcia przez Habilitantkę tego złożonego jurystycznie - szczególnie obecnie w dobie technologii cyfrowej – tematu, lecz przede wszystkim przyznać, że osiągnięty rezultat **zasługuje na uznanie i stanowi znaczny wkład w rozwój polskiej doktryny prawa**. Habilitantka celnie zidentyfikowała problemy badawcze i prawidłowo określiła, a następnie zrealizowała procedurę ich rozwiązania – można stwierdzić, że **cel badawczy postawiony w rozprawie został osiągnięty**. We wprowadzeniu klarownie określiła hipotezy badawcze, które następnie poddała gruntownej weryfikacji.

Nie można mieć żadnych generalnych zastrzeżeń, co do znajomości i zrozumienia poddawanych analizie regulacji prawnych zarówno polskich, jak i unijnych czy międzynarodowych, a także wykorzystanego dorobku nauki i judykatury. Stawiane w rozprawie tezy są uzasadniane, argumenty dobierane i formułowane prawidłowo, wywody prowadzone w sposób samodzielny, rzetelny i merytorycznie pogłębiony. Atutem prowadzonych rozważań jest wyrażanie własnych opinii, formułowanie postulatów i wniosków, z którymi można - a czasami należy - polemizować, uznawać je za wątpliwe, lecz

nie da się odmówić im waloru racjonalności, ani też żadną miarą sytuować je poza ramami dopuszczalnej debaty naukowej.

B. Uwagi szczegółowe

W pełni należy **zgodzić się z większością zawartych w rozprawie merytorycznych konkluzji** zarówno samodzielnie formułowanych, jak i wspieranych przez Habilitantkę. W szczególności dotyczy to wniosków sformułowanych w wyniku weryfikacji podstawowych ośmiu hipotez postawionych we wprowadzeniu do rozprawy (s. 16).

(I) Należy zaaprobować generalną tezę Habilitantki, że „wyczerpanie prawa w kategoriach cywilnoprawnych należy traktować jako wygaśnięcie (ustanie) uprawnienia wprowadzenia do obrotu. Jednocześnie konstrukcja ta wyznacza granice treści prawa do korzystania z utworu” (s. 37-38, 287). Wydaje się wszakże, że dotyczy to nie tylko uprawnienia do korzystania z utworu, lecz także rozporządzania nim (wyczerpanie prawa wprowadzania do obrotu „unicestwia, wygasza” także prawo do rozporządzania utworem na tym polu) i zezwalania na wykonywanie autorskich praw zależnych, a zatem całości autorskich praw majątkowych. Natomiast jako nie w pełni klarowne i przez to nie do końca przekonujące należałoby odczytać rozważania dotyczące dylematu, „czy w istocie chodzi tu o wyznaczenie granic prawa autorskiego, czy o ograniczenie treści tego prawa” (s. 37-38) i w efekcie próby klasyfikacji wyczerpania jako „pozornego” ograniczenia treści prawa, jako „wewnętrznych” granic treści prawa w przeciwstawieniu do płynących „z zewnątrz” tego prawa ograniczeń ustanawianych z uwagi na pewne „nadrzędne racje” (s. 287). Z jednej strony trzeba się zgodzić, że wyczerpanie prawa wynika bezpośrednio z przepisów ustawy i jest elementem ustawowej definicji autorskiego prawa majątkowego, z drugiej zaś trudno podzielić pogląd Habilitantki, że konstrukcja ta „nie stanowi instytucji zbliżonej do dozwolonego użytku chronionych utworów” i podzielić argumenty go wspierające (s. 297-298). Sformułowanie powołanej tezy świadczy moim zdaniem o nie do końca trafnym rozróżnieniu istoty wyczerpania prawa i dozwolonego użytku - jest ona na tyle odmienna, że w tej optyce nie można operować kategoriami zbliżenia tych instytucji. Wyczerpanie stanowi – ustanowioną za zasadzie wyjątku – ustawową, niejako „zewnątrzną”, granicę własnościowo skonstruowanego majątkowego monopolu prawnego autora, odzwierciedlonego w definicji syntetycznej treści tego prawa, poza którą eksploatacja utworu jest w pełni swobodna – nie podlega przepisom ustawy. Określając zaś charakter prawny instytucji „dozwolonego użytku chronionych utworów”, należałoby według mnie uznać, że przyjmuje ona postać zbioru licencji ustawowych, rozumianych jako normatywne zezwolenia – albo o charakterze generalnym, albo dla wskazanych podmiotów – na korzystanie z cudzego utworu w określonym zakresie i na oznaczonych warunkach. Licencja

ustawowa ogranicza treść prawnego monopolu twórcy w ramach, niejako „wewnątrz”, obszaru objętego zakresem autorskich praw majątkowych.

Na kanwie tych uwag z aprobatą należałoby odnieść się do stanowiska Habilitantki, opowiadającej się za „metodą syntetyczną, za pomocą której polski prawodawca wskazał na prawo korzystania z utworu i rozporządzania nim”. Nie jest natomiast w pełni klarowna Jej opinia przyjmująca, że zarówno „własnościowy model kształtowania treści autorskich praw majątkowych”, jak i „model monopolu autorskoprawnego” opiera się na „modelu bezwzględniego prawa wyłącznego” (s. 24). Przyjmując, że w tym drugim modelu – zgodnie z poglądami doktryny wskazującymi na system *copyright* jako wzorcowy – wyłączność prawna autora ma wyraźnie ustawowo określone granice i wyraża się w analitycznej normatywnej definicji monopolu autorskiego (opierającego się na sumie wyraźnie określonych, wyodrębnionych uprawnień), należy uznać, że modelem „bezwzględniego prawa wyłącznego” jest jedynie „model własnościowy”. Drugi z nich składa się z wiązki wyliczonych enumeratywnie uprawnień, mających charakter bezwzględny, ale nie ma natury własnościowej. Obydwa modele w swych wzorcowych postaciach mają charakter rozłączny.

(2) Godna poparcia jest teza Habilitantki i wspierające ją argumenty, a także wskazane przykłady, że „w zależności od tego, czy mamy do czynienia z *corpora communicativa* czy *corpora vegetativa*, należy inaczej oceniać wpływ zmian dokonywanych w materialnym nośniku utworu na wyczerpanie prawa” (s. 130 i n., 289-290).

Dyskusyjna natomiast w mojej opinii, choć możliwa do obrony, jest teza, że w zestawieniu pojęć: „egzemplarz” – „oryginał” – „kopia utworu”, to pierwsze stanowi określenie najszersze, obejmujące swym zakresem dwa pozostałe (s. 288). Wydaje się, że o ile egzemplarz utworu wiąże się nierozdzielnie z nośnikiem materialnym dzieła, a oryginał jest także egzemplarzem, choć szczególnym (tak też Habilitantka – s. 120, 128), o tyle moim zdaniem kopia utworu może mieć postać cyfrową (niematerialną) – nie można zatem traktować jej jedynie jako zwielokrotnionego egzemplarza utworu. Słusznie natomiast, że pojęciem egzemplarza nie będą objęte tzw. „rzeczy z zawartością autorskoprawną” (s. 128-129, 288).

(3) Należy podzielić stanowisko Habilitantki dotyczące wadliwej implementacji rozwiązań unijnych, wiążącej pojęcie wprowadzenia utworu do obrotu z takim udostępnieniem jego oryginału albo egzemplarzy, które ma charakter publiczny. W związku z tym - a moim zdaniem przede wszystkim ze względu na funkcjonalną i systemową wykładnię przepisów polskiego prawa autorskiego (spójność z własnościową konstrukcją podmiotowego prawa autorskiego) - słuszna jest teza, że efekt wyczerpania prawa wiąże się z każdym legalnym przeniesieniem własności nośnika, nie tylko publicznym (s. 290). *De lege lata* (zob. art. 6 ust.

1 pkt 6 pr. aut.) nie jest natomiast trafne - być może wynikające jedynie z językowej nieścisłości - posługiwanie się przez Habilitantkę określeniem „przeniesienie władztwa” przy definiowaniu pojęcia wprowadzenia do obrotu (s. 160, 290).

Wspieram także stanowisko Habilitantki, która – jak można sądzić – opowiada się za przyjętą w polskiej ustawie węższą definicją pojęcia „prawa wprowadzenia do obrotu”, wyłączającą z jego zakresu najem i użyczenie (art. 6 ust. 1 pkt 6 pr. aut.; też art. 50 pkt 2 pr. aut.), mimo że za – postulowaną w doktrynie - definicją szerszą, obejmującą także te formy udostępniania nośników, miałyby przemawiać regulacje unijne (s. 157-158). Moim jednakże zdaniem polskie tłumaczenia art. 4 ust. 1 dyrektywy 2001/29/WE i art. 9 dyrektywy 2006/115/WE operują nieprawidłowo pojęciem „rozpowszechnianie” na użyte w wersji angielskiej i francuskiej określenie *distribution*, zaś sformułowanie „w drodze sprzedaży lub w inny sposób” dotyczy tylko czynności przenoszącej własność nośnika (zob. szerzej J. Szczotka, *Najem i użyczenie egzemplarzy utworu jako odrębne pola eksploatacji*, Warszawa 2013, s. 100-102).

(4) Na wsparcie zasługuje ogólna teza Habilitantki, że do wyczerpania prawa w prawie autorskim będzie prowadzić przeniesienie własności nośnika zgodnie z zasadami prawa rzeczowego – ujmując według mnie nieco bardziej precyzyjnie, chodzi tu o czynności o podwójnym skutku (zobowiązująco-rozporządzające) oraz czynności rozporządzające, dokonywane w wyniku wykonania wcześniejszego zobowiązania (s. 16, 291). W szczególności jednakże nie do końca można zaakceptować wypowiedzi Habilitantki, że „przeniesieniem własności, w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 6 pr. aut., będzie umowa sprzedaży, zamiany, darowizny, umowa zobowiązująca do przeniesienia rzeczy co do tożsamości oznaczonej i inne, których celem i zamierzonym przez strony skutkiem jest przejście własności z jednego podmiotu na drugi” (s. 291). Pominąwszy już pewną niezręczność sformułowania, że „przeniesieniem własności (...) będzie umowa”, nie można uznać za trafne potraktowanie „umowy zobowiązującej do przeniesienia rzeczy co do tożsamości oznaczonej” jako wydzielonej kategorii (typu), odrębnej od umowy sprzedaży, zamiany i darowizny. Wszak te trzy wskazane umowy nazwane należą właśnie do umów zobowiązujących do przeniesienia własności rzeczy (zob. art. 155 § 1 k.c.). Tego typu trudności związane z identyfikacją i klasyfikacją czynności prawnych dotyczą także umów określonych w tej wypowiedzi jako „inne, których celem i zamierzonym przez strony skutkiem jest przejście własności z jednego podmiotu na drugi”.

Dyskusyjna, choć nie pozbawiona zupełnie podstaw, wydaje się ponadto teza Habilitantki, że czynność przewłaszczenia na zabezpieczenie nośników materialnych utworu,

prowadząca do przeniesienia ich własności, skutkuje wyczerpaniem prawa autorskiego (s. 161-163, 291). W mojej opinii bardziej przekonujący jest pogląd przeciwny, że przewłaszczenie na zabezpieczenie, mające charakter powierniczego przeniesienia własności, nie prowadzi do wyczerpania prawa, albowiem nie stanowi wprowadzenia egzemplarza do obrotu, nie jest formą rozpowszechniania utworu. Taką kwalifikację mogłaby uzyskać dopiero czynność przeniesienia własności dokonana przez wierzyciela, także nawet z naruszeniem umowy ustanawiającej zabezpieczenie. Wesprzeć natomiast należałoby, moim zdaniem, stanowisko Habilitantki, że do wyczerpania prawa nie dochodzi na skutek jedynie wydania rzeczy na podstawie umowy sprzedaży z zastrzeżeniem jednak jej własności na rzecz sprzedawcy (s. 163-164, 291).

Wydaje się, że Habilitantka w sposób nie w pełni precyzyjny przedstawiła i skonkludowała problem przesłanki publicznego charakteru wprowadzenia do obrotu egzemplarza utworu i związanego z tym wyczerpania prawa w kontekście instytucji dozwolonego użytku osobistego (s. 170 i n.). Chodzi o wrażenie braku w prowadzonych wywodach wyraźnego rozgraniczenia sytuacji przeniesienia własności egzemplarza w ramach dozwolonego użytku osobistego (wątpliwe moim zdaniem, czy mogłaby być to sprzedaż) od przypadku przeniesienia własności nośnika (także sprzedaży) pomiędzy osobami pozostającymi w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa (w związku osobistym), ale poza ramami takiego użytku. Jedynie z uwzględnieniem tego ostatniego zastrzeżenia – wyraźnie jednak nie artykułowanego przez Habilitantkę - za trafną można uznać Jej ocenę, że „wyłączenie możliwości wprowadzenia do obrotu w związku z transakcją pomiędzy osobami pozostającymi w związku osobistym byłoby zbyt daleko idące” oraz że nie dostrzega „znaczącej różnicy pomiędzy kupnem obrazu od malarza przez osobę postronną a nabyciem takiego dzieła przez powinowatego artysty” (s. 176). Zauważyć należy, że wskazane tu przykładowo nabycie obrazu przez powinowatego artysty nie może być kwalifikowane jako dozwolony użytek osobisty, co powoduje, że czynność ta stanowi wprowadzenie do obrotu i skutkuje wyczerpaniem prawa. Nie ma tu znaczenia związek osobisty zbywcy i nabywcy – tę generalną tezę wspiera także Habilitantka nadmieniając też, że „zakres podmiotowy z art. 23 pr. aut. ma znaczenie wtedy, gdy do udostępniania dochodzi nie przez podmiot uprawniony” (s. 174). Odmienne natomiast należy moim zdaniem ocenić taką czynność przeniesienia własności egzemplarza, która stanowi dozwolony użytek osobisty – nie można tu mówić o wprowadzeniu do obrotu i przez to nie nastąpi wyczerpanie prawa.

(5) Za trafną można uznać tezę, że ustawowa przesłanka wyczerpania prawa, jaką jest legalne wprowadzenie egzemplarza utworu do obrotu nie jest tożsama jedynie ze zgodą

uprawnionego na taką czynność. Skutek wyczerpania może nastąpić także bez lub nawet wbrew woli takiej osoby w niektórych, określonych, wskazanych przez Habilitantkę, sytuacjach (s. 191 i n., 292). W tym kontekście należy docenić interesujące, pogłębione wywody Habilitantki dotyczące – nieobecnej w polskiej ustawie - prawnoautorskiej instytucji licencji przymusowej (s. 194 i n.). Trudno natomiast uznać za uzasadniony postulat *de lege ferenda* przyjęcia „odpowiednich rozwiązań normatywnych w zakresie objęcia wyłącznością autorską działań wykraczających poza bezpośrednie eksploatowanie utworu. W szczególności chodzi tu o ofertę sprzedaży, składowanie i reklamę” (s. 292).

(6-7) Z akceptacją, moim zdaniem, należy przyjąć stanowisko Habilitantki wspierające wyrażone już w doktrynie poglądy, że z jednej strony skutku wyczerpania prawa w prawie autorskim nie można wyłączyć w umowie, z drugiej zaś że jedynie niektóre z postanowień umów zezwalających na wprowadzenie egzemplarzy do obrotu są skuteczne *erga omnes*. Taki skutek można przypisać przede wszystkim ograniczeniom czasowym i terytorialnym (s. 227 i n., 292-293), a według mnie także ilościowym. Aprobata obejmuje także wywody Habilitantki dotyczące porównania instytucji wyczerpania w prawie autorskim i w zakresie praw pokrewnych oraz finalnej tezy o jej odmienności w tych obszarach (s. 234 i n., 293). Trafna jest opinia, że odmienność ta wynika z różnego modelu konstrukcyjnego przyjętej ochrony – model własnościowy podmiotowego prawa autorskiego (definicja syntetyczna) i tzw. model ustawowego monopolu (definicja analityczna) w ramach praw pokrewnych.

(8) Habilitantka w swej rozprawie nie mogła pominąć istotnej i aktualnej problematyki obrotu cyfrowymi kopiami utworów w internecie, szczególnie w obliczu budzącego dyskusje i zrozumiałe kontrowersje - ze względu na brak spójności w ramach obowiązującego systemu prawa - wyroku Trybunału Sprawiedliwości w sprawie C-128/11 *UsedSoft*. W mojej ocenie należy podzielić generalne stanowisko Habilitantki przychyłającej się do opinii, że „ponieważ w obrocie cyfrowym nie występuje powiązanie praw wyłącznych do utworu z własnością egzemplarza dzieła, nie można przenieść wprost ustaleń z zakresu wyczerpania prawa do egzemplarza utworu na płaszczyznę obrotu cyfrowego” (s. 280, 294). *De lege lata* trudno – moim zdaniem – zaakceptować stanowisko, wspierane wspomnianym wyrokiem TS i wyrokiem w sprawie C- 174/15 *Vereniging Open bare Bibliotheken*, aby do obrotu kopiami cyfrowymi utworu w internecie stosować nie tylko instytucję wyczerpania prawa, lecz także najmu i użyczenia egzemplarza utworu. W szczególności nie w pełni przekonuje pogląd Habilitantki, że instytucja użyczenia egzemplarza utworu w rozumieniu polskiej ustawy może być odniesiona do „użyczenia książki w postaci cyfrowej” (s. 263, 294), tym bardziej że z dokładniejszej - godnej aprobaty – prezentacji przez Habilitantkę całości zagadnienia wynika

niejednolite stanowisko TSUE w tej kwestii (s. 256 i n.; 275 i n. – wyroki TS w sprawach: C-419/12 *Allposters* i C-263/18 *Tom Kabinet*; także generalnie aprobujące stanowisko TS w odniesieniu do koniecznego powiązania konstrukcji wyczerpania prawa z materialnymi nośnikami utworu – s. 118-119). Zasadnie według mnie Habilitantka wspiera pogląd, że dokonania prawidłowej analizy prawnej problemu nie ułatwia stosowanie nieprecyzyjnej (nieuporządkowanej) terminologii zarówno w orzecznictwie TSUE i doktrynie, jak i praktyce – w szczególności używanie pojęcia „sprzedaż” czy „własność kopii” w odniesieniu do cyfrowych kopii utworu (zob. tak s. 264 i n.). W tym *stricte* prawnym kontekście Habilitantka słusznie, moim zdaniem, wspiera krytyczną ocenę wyroku TS w sprawie *UsedSoft* (s. 265 i n.), choć względy pozaprawne pozwalają Jej dostrzec pewne pozytywy stanowiska Trybunału (s. 272-273).

Być może są tu potrzebne nowe rozwiązania normatywne – Habilitantka proponuje wprowadzenie zarówno w prawie unijnym, jak i krajowym rozwiązania w zakresie „dopuszczalności zbywalności licencji” (s. 283, 286, 294). Konstrukcja „zbywalności” uprawnień obligacyjnych, wynikających z umowy licencyjnej przekracza obecnie obowiązujące zasady prawa cywilnego. W proponowanej przez Habilitantkę konwencji, *de lege lata* można byłoby jedynie mówić o „sublicencji” (art. 67 ust. 3 pr. aut.) albo o przekształceniu podmiotowym stosunku zobowiązaniowego – przejściu praw i obowiązków licencjobiorcy na inną osobę. W tym drugim przypadku reguły prawne takiego przekształcenia (sukcesji singularnej) są określone przez przepisy kodeksu cywilnego o przelewie wierzytelności (art. 509 i n. k.c.) i przejściu długu (art. 519 i n.). *De lege lata* prawo polskie nie zawiera regulacji tzw. cesji umowy, tj. przeniesienia przez jedną ze stron umownego stosunku obligacyjnego ogółu praw i obowiązków wynikających z umowy na podmiot trzeci (zob. J. Jastrzębski (w:) A. Brzozowski, J. Jastrzębski, M. Kaliński, E. Skowrońska-Bocian, *Zobowiązania. Część ogólna*, Warszawa 2016, s. 384-385; Z. Radwański, A. Olejniczak, *Zobowiązania – część ogólna*, Warszawa 2018, s. 395-396.). Postulat wprowadzenia w zakresie „obrotu kopiami cyfrowymi utworu w internecie” ustawowego wyjątku w postaci „cesji licencji” wymagałby rozważnej i wnikliwej analizy oraz daleko posuniętej ostrożności w odniesieniu zarówno do aspektu merytorycznego, jak i funkcjonalnego takiej instytucji.

2. Pozostały dorobek naukowy Habilitantki

Według informacji i załączników przekazanych przez Habilitantkę w dokumentacji habilitacyjnej można przyjąć, że Jej dorobek naukowy z okresu całej kariery zawodowej obejmuje 39 publikacji, w tym 3 monografie, 34 artykuły (co godne podkreślenia 11 z nich w

języku angielskim i 1 w języku ukraińskim), 1 glosę oraz 1 podręcznik (cztery wydania). Wśród nich 14 to pozycje współautorskie o równych – jak zadeklarowała Autorka – wkładach współtwórców (Autoreferat, s. 17, przyp. 10). Można uznać, że 37 z tych publikacji powstało po uzyskaniu przez Panią Joannę Pawlikowską stopnia naukowego doktora nauk prawnych, tj. po 15.10.2010 r. (rozprawa doktorska została opublikowana w 2012 r.).

W zakresie dorobku naukowego Habilitantki można wyróżnić **pięć (5) obszarów badawczych** związanych głównie, choć nie wyłącznie, z materią własności intelektualnej.

(I) Wolno sądzić, że wśród tych obszarów podstawowe znaczenie, z punktu widzenia postępowania habilitacyjnego, ma **problematyka wyczerpania prawa w prawie autorskim**, osadzona w szerszym kontekście relacji pomiędzy podmiotowym majątkowym prawem autora do utworu a prawem własności do materialnego nośnika tego utworu. Efektem tych badawczych zainteresowań jest pięć (5) publikacji, z których najważniejsza, zaprezentowana już wyżej i pozytywnie oceniona, to monografia pt. *Wyczerpanie prawa w prawie autorskim. Studium z prawa polskiego na tle prawa unijnego*, wyd. Temida 2, Białystok 2022.

Za swoiste przygotowanie do stworzenia tej rozprawy i jej dopełnienie merytoryczne należałoby uznać trzy artykuły oraz glosę do wyroku TSUE. Pierwszy artykuł o dużych walorach poznawczych (opublikowany w języku angielskim) - poświęcony kształtowaniu się konstrukcji wyczerpania prawa w polskim prawie autorskim - zawiera interesujące, precyzyjne i przejrzyste (ujęte w tabelach) zestawienia, odnoszące się do regulacji tej instytucji w polskich ustawach oraz do postanowień umów międzynarodowych o wolnym handlu podpisanych przez Polskę, także w kontekście ochrony własności intelektualnej (*Copyright exhaustion from the Polish perspective before and after the accession to the EU* (w:) D. V. Popović (red.), *Legal implications of trade liberalization under SAAs and CEFTA*, Belgrade: University of Belgrade - Faculty of Law, 2018, s. 191-202). Drugi – wymagający dużego wysiłku badawczego - zawiera pogłębione i dobrze dokumentowane rozważania, dotyczące koncepcji (teorii) uzasadniających wyczerpanie prawa w prawie autorskim w świetle poglądów niemieckiej doktryny i judykatury, z trafnym wnioskiem, że należy je ujmować łącznie, a także – co jest szczególnym walorem – z analizą wpływu tej doktryny i judykatury na kształt instytucji wyczerpania prawa autorskiego w prawie polskim (*Uzasadnienie wyczerpania prawa autorskiego (w świetle poglądów niemieckiej doktryny i judykatury)*, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z Prawa Własności Intelektualnej* 2018 nr 3 (141) s. 70-85). Trzeci artykuł poświęcony - w ramach nieco zbyt skondensowanej refleksji - ważnej kwestii istoty i charakteru instytucji wyczerpania prawa, z trafnymi konkluzjami dotyczącymi różnic pomiędzy tą instytucją a ustawowymi ograniczeniami treści autorskich praw

majątkowych (*Istota i charakter prawny wyczerpania prawa autorskiego* (w:) E. Całka, A. Jakubecki, M. Nazar, A. Niewęglowski (red.), *In varietate concordia. Księga Jubileuszowa Profesora Ryszarda Skubisza*, Warszawa 2022, s. 731-737).

Z aprobatą odnotować także należy, że eksploracja problematyki wyczerpania prawa nie mogła nie skierować uwagi Habilitantki na aktualną, złożoną jurydycznie i budząca żywe dyskusje kwestę rozpowszechniania cyfrowych (niematerialnych) kopii utworów w internecie. Głos w tej sprawie Habilitantka zabrała w glosie do wyroku Trybunału Sprawiedliwości UE z dnia 19.12.2019, C-263/18 w sprawie *Tom Kabinet* (Forum Prawnicze 2020, nr 5), który zasadniczo wykluczył możliwość zaistnienia skutku wyczerpania prawa po zwielokrotnieniu i pobraniu do stałego użytku kopii elektronicznej książki, uznając że dochodzi tu nie do wprowadzenia do obrotu, lecz do publicznego udostępnienia utworu w taki sposób, aby każdy miał do niego dostęp w wybranym przez siebie miejscu i czasie. Glosatorka (Habilitantka), analizując także opinię Rzecznika Generalnego, wskazała na konieczność weryfikacji i prawidłowego rozpoznania powstałych w tym zakresie problemów i odpowiedniego dostosowania niektórych zasad i instytucji prawnoautorskiej ochrony. Habilitantka dowiodła ponadto, że potrafi biegle posługiwać się także taką formą prawniczej wypowiedzi, jaką stanowi glosa.

Warto nadmienić, że ramach wskazanego obszaru badawczego dotyczącego wyczerpania prawa, Habilitantka wygłosiła także dwa, podnoszące wartość jej dokonań naukowych, referaty – jeden w języku angielskim na międzynarodowej konferencji w Belgradzie (2018 r.) i drugi w ramach prestiżowych zebrań naukowych organizowanych przez Katedrę Prawa Własności Intelektualnej WP UJ (2020 r.).

(2) Drugim istotnym obszarem badań naukowych Pani dr Joanny Pawlikowskiej jest **problematyka współtwórczości** jako instytucji ukształtowanej normatywnie w prawie autorskim i tam analizowanej, ale umiejętnie odnoszonej także do kwestii szczególnych powstających poza tą sferą regulacji, co należy uznać za istotną zaletę dorobku Habilitantki. Wskazać tu należy wspólną z J. Sieńczyło-Chlabicz publikację, zawierającą krytyczną prezentację usystematyzowanego dorobku doktryny i judykatury w kwestii pojęcia i charakteru prawnego utworu audiowizualnego oraz statusu twórców dzieł uprzednio stworzonych i włączonych do takiego utworu (*Twórcy dzieł uprzednio stworzonych a współtwórczość utworu audiowizualnego*, (w:) K. Lewandowski (red.) *Utwór audiowizualny: zakres pojęcia i ochrony prawnej*, Poznań 2011, s. 75-96).

Na tym obszarze mieści się także artykuł Habilitantki dotyczący złożonego, wnikliwie przez Nią zaprezentowanego zagadnienia współtwórczości utworów naukowych wraz z trudną

jurydycznie kwestią „współautorstwa” i jego oznaczania w odniesieniu do osób, których wkładem są wyniki badań naukowych, co jednak stwarza konieczność wyjścia poza regulację prawa autorskiego i sięgnięcia do przepisów kodeksu cywilnego o ochronie dóbr osobistych (*Wybrane aspekty problematyki współtwórczości utworów naukowych*, Białostockie Studia Prawnicze 2015, t. 19, s. 17-27). Tożsamy problem w zakresie współtwórczości został przez Habilitantkę poddany analizie w odniesieniu do działalności naukowej w obszarze medycyny (*Prawa autorskie do wyników badań naukowych opartych na ludzkim materiale biologicznym w odniesieniu do badaczy oraz uczestników badań* (w:) J. Pawlikowski (red.) *Ciało ludzkie w badaniach naukowych i praktyce medycznej: ujęcie transdyscyplinarne*, Warszawa 2020, s. 229-240). Atutem tej publikacji jest nie tylko interesujący i nowatorsko określony obszar rozważań, obejmujący – zespołowe z reguły - badania i publikacje naukowe z zakresu medycyny, lecz także precyzyjna analiza ochrony twórcy wyników badań naukowych w świetle wspomnianych przepisów kodeksu cywilnego o ochronie dóbr osobistych (art. 23-24).

Zestaw publikacji Habilitantki na prezentowanym obszarze badawczym zostaje uzupełniony o - jedynie wskazaną w autoreferacie - publikację dotyczącą współtwórczości w zakresie działalności dziennikarskiej (*Wybrane aspekty problematyki współtwórczości w zakresie działalności dziennikarskiej* (w:) J. Sobczak, K. Chałubińska-Jentkiewicz (red.) *Prawo prasowe między wymogami prawa, nakazami etyki a oczekiwaniami rynku: w poszukiwaniu nowego modelu dziennikarstwa*, Toruń 2016, s. 320-331) oraz o zaprezentowaną w języku angielskim - w szkicowym ujęciu z naciskiem na kwestię porozumienia twórców jako przesłankę powstania współautorstwa - instytucję współtwórczości w orzecznictwie polskich sądów (*Joint authorship as a challenge for Polish courts: a quest for uniform standards*, *Journal of Intellectual Property Law & Practice* 2016, vol. 11, nr 7 s. 533-536).

Można generalnie stwierdzić, że wartość wymienionych artykułów wzrasta za sprawą walorów praktycznych zawartych tam ustaleń, a ponadto ich tematyka wskazuje na szerokie spektrum zainteresowań i merytorycznych kompetencji Habilitantki.

Pięć wskazanych wyżej publikacji (jedna współautorska i jedna w języku angielskim) znajduje swój solidny fundament naukowy w - ocenionej już pozytywnie w przewodzie doktorskim - monografii *Współtwórczość i jej skutki w prawie autorskim* (Warszawa 2012, ss. 349), będącej opublikowaną rozprawą doktorską. Świadectwem wysokich walorów naukowych tej rozprawy jest także fakt, że została ona nagrodzona przez: Światową Organizację Własności Intelektualnej (WIPO) za kreatywność w kategorii: *Najlepsza praca naukowa z prawa własności intelektualnej (WIPO Award for Creativity in the category: Best Intellectual Property*

Scientific Work) oraz przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego w konkursie Urzędu Patentowego RP.

Pozytywnym dopełnieniem osiągnięć naukowych Habilitantki na zaprezentowanym obszarze badawczym są dwa referaty - jeden wygłoszony na zebraniu naukowym zorganizowanym przez Katedrę Prawa Własności Intelektualnej WP UJ (2012 r.), drugi na ogólnopolskiej konferencji naukowej w Szkole Wyższej Psychologii Społecznej w Warszawie (2012 r.).

(3) Trzeci obszar badawczy eksplorowany naukowo przez Habilitantkę dotyczy stosunkowo nowej, interesującej, aktualnej i wyspecjalizowanej merytorycznie **problematyki utworów osieroconych**, poddanej analizie w siedmiu artykułach, z których jeden ma charakter współautorski, a dwa inne powstały w języku angielskim.

Regulacja prawna wskazanego zagadnienia pojawiła się stosunkowo niedawno – w prawie unijnym za sprawą dyrektywy 2012/28/UE, zaś w polskim prawie autorskim w wyniku jej implementacji w 2015 r. W swych publikacjach Habilitantka zaprezentowała tematykę utworów osieroconych zasadniczo w sposób kompleksowy, począwszy – ujmując to w porządku merytorycznym, a nie chronologicznym – od maksymalnie dokładnego przedstawienia skali zjawiska utworów osieroconych (na podstawie bogatego zbioru szacunkowych danych z USA, UE/Europą i Polski w odniesieniu głównie do utworów literackich i audiowizualnych) i dogłębnie analizowanych przyczyn jego powstawania w aspekcie historycznym, a także możliwych działań zapobiegających powstawaniu utworów osieroconych (*Skala i przyczyny powstawania zjawiska utworów osieroconych w aspekcie historycznym*, *Miscellanea Historico-Iuridica* 2016, t. 15, z. 1 s. 155-180).

Kolejny element prezentacji przez Habilitantkę wskazanej tematyki to badania i propozycje dotyczące implementacji do prawa polskiego rozwiązań unijnych zawartych w dyrektywie – w jednym przypadku (wspólnie z J. Sieńczyło-Chłabicz) ze szczególnym uwzględnieniem procedury starannego poszukiwania podmiotu autorsko uprawnionego (*Utwory osierocone - propozycje nowelizacji prawa autorskiego w zakresie starannego poszukiwania podmiotu praw autorskich*, *Państwo i Prawo* 2014, nr 10, s. 23-38), w drugim zaś w zakresie możliwych sposobów wdrożenia unijnej dyrektywy – wszechstronne i pogłębione ustalenia i rozważania w ujęciu prawnoporównawczym w zakresie modeli korzystania z utworów osieroconych (szerokie spektrum zestawianych wariantów: unijny, amerykański, kanadyjski, brytyjski, skandynawski, węgierski, szwajcarski) z ich oceną i wnioskami w odniesieniu do regulacji polskiej (*Korzystanie z utworów osieroconych - w poszukiwaniu*

optymalnych rozwiązań legislacyjnych, Kwartalnik Prawa Prywatnego 2017, vol. 26, nr 1 s. 161-194).

Następne elementy służące uzupełnieniu, stworzonego przez Habilitantkę, maksymalnie pełnego obrazu kategorii utworów osieroconych to ogląd definicji normatywnej (unijnej i polskiej) tej instytucji na szerszym tle koncepcji doktrynalnych dotyczących pojęcia i istoty utworu osieroconego (*Pojęcie i istota utworów osieroconych w kontekście zmieniających się paradygmatów ochrony autorskoprawnej* (w:) J. W. Adamowski, T. Wallas, K. Kakareko (red.) *Między Klio a Themis. Księga dedykowana Profesorowi Jackowi Sobczakowi*, Warszawa-Poznań 2016, s. 112-122) oraz analityczne, precyzyjne omówienie w języku angielskim instytucji „starannego poszukiwania” (istoty tego procesu, poziomu wymaganej staranności, pojęcia dobrej wiary oraz uprawnionych podmiotów) z punktu widzenia jego efektywności wraz z formułowaniem wskazówek i postulatów w tym względzie (*The requirement of a diligent search for the rights-holder as a central element of the institution of orphan works* Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z Prawa Własności Intelektualnej 2016, z. 132, s. 7-19).

Uzupełnieniem rozważań zawartych w publikacjach powyższych stało się z jednej strony wnikliwe naświetlenie kwestii o charakterze szczególnym, jaką jest - nie należąca do wiodących w doktrynie i rodząca wątpliwości w praktyce - problematyka utworów częściowo osieroconych w prawodawstwie unijnym i ustawodawstwie wybranych państw członkowskich, w tym także (pozytywnie ocenionego przez Habilitantkę) rozwiązania polskiego (*Problematyka utworów częściowo osieroconych w prawodawstwie unijnym i w rozwiązaniach prawnych wybranych państw członkowskich* (w:) P. Kostański, P. Podrecki, T. Targosz (red.) *Experientia docet. Księga jubileuszowa ofiarowana Pani Profesor Elżbiecie Traple*, Warszawa 2017, s. 23-31). Z drugiej zaś strony, takim uzupełnieniem jest pogłębiona i precyzyjna, odpowiednio udokumentowana bibliografią zagraniczną, analiza sygnalizująca poważny problem (szczególnie istotny w kontekście tworzenia cyfrowych bibliotek) braku efektywnej ochrony utworów osieroconych w skali globalnej w sytuacji odmiennych i odrębnych systemów ochrony w tym względzie, głównie w UE i USA oraz wiążący się z tym postulat Habilitantki przyjęcia międzynarodowych rozwiązań prawnych standaryzujących zasady ochrony w tym zakresie (*Orphan works as a twentieth century black hole - is there a need for the adoption of legal solutions at international level?*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z Prawa Własności Intelektualnej” 2017, z. 3 s. 37-48).

Cennym dopełnieniem osiągnięć naukowych Habilitantki na przedstawionym obszarze badawczym jest sześć wygłoszonych referatów, z których – co wymaga podkreślenia – jeden

został zaprezentowany na międzynarodowej konferencji naukowej w Sejmie RP (2014 r.), a dwa w języku angielskim na konferencjach: w Pembroke College, University of Oxford (2016 r.) i w Stanford Law School (2016 r.). Pozostałe na konferencjach, które odbyły się odpowiednio: na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku (2014 r.) i Wydziale Prawa i Administracji UMCS w Lublinie (2017 r.) oraz za zebraniu naukowym zorganizowanym przez Katedrę Prawa Własności Intelektualnej WP UJ w Krakowie (2015 r.).

(4) Czwarty obszar badawczy Habilitantki obejmuje **wybrane zagadnienia z dziedziny prawa własności intelektualnej**, wśród których dominują tematy z zakresu prawa autorskiego, inne niż sytuowane w trzech obszarach zaprezentowanych wyżej.

Podjęte przez Panią dr Joannę Pawlikowską problemy prawnoautorskie nie mają tematycznie charakteru jednorodnego, co świadczy o wszechstronnej eksploracji i dogłębnej znajomości tego pola badawczego. W kręgu zainteresowań Habilitantki znalazła się – zarysowana w sposób generalny - kwestia dotycząca złożoności relacji prawnych, wynikających z ustalenia utworu, pomiędzy podmiotem uprawnionym z tytułu prawa autorskiego a osobami trzecimi oraz ogólnie naszkicowane klasyczne zagadnienie podmiotu, przedmiotu i treści stosunku powstającego w tym zakresie (*Ogólna charakterystyka stosunku prawnego powstającego w wyniku ustalenia utworu w rozumieniu prawa autorskiego*, Monitor Prawniczy 2022, nr 9, s. 486-490). Odniesienie do klasycznych konstrukcji cywilistycznych - tym razem instytucji prawa podmiotowego - zaowocowało interesującym spojrzeniem Habilitantki, nieco odmiennie ujmującym kształt autorskich praw majątkowych (uwypuklającym dynamicznie zachodzącą modyfikację treści prawa, związaną z aktualnym jego wykonywaniem w ramach realizowania przez autora swoich interesów), uformowanym na wzór koncepcji prawa podmiotowego, wypracowanej przez Romana Longchamps de Bérier (*Autorskie prawa majątkowe w świetle koncepcji prawa podmiotowego Romana Longchamps de Bérier*, Przegląd Legislacyjny 2022, nr 1, s. 33-46).

Problematyka autorskich praw majątkowych, stała się także przedmiotem rozważań Habilitantki (wspólnie z J. Sieńczyło-Chlabicz i przed uzyskaniem stopnia doktora) w ogólnym aspekcie czasu ich ochrony i z uwzględnieniem dwóch wariantów konstrukcyjnych takiego prawa - według modelu monistycznego i dualistycznego (*Czas ochrony autorskich praw majątkowych do utworu jako przedmiotu prawa autorskiego*, Białostockie Studia Prawnicze 2010, z. 7, s. 101-113). Natomiast aspekt szczególnie poruszony przez Habilitantkę w ramach tej problematyki to, z jednej strony ciekawa kwestia korzystania – w kontekście przepisów o dozwolonym użytku publicznym - z utworów sztuki sakralnej przy zastosowaniu techniki cyfrowej i rozpowszechniania *on line* (*Sztuka sakralna a prawo autorskie, czyli kilka uwag o*

zasadach korzystania z sakralnych utworów autorskoprawnych i wystawionych w przestrzeni sacrum, *Studia z Prawa Wyznaniowego* 2021, t. 24, s. 359-37). Z drugiej zaś strony to istotny problem wprowadzenia do prawnoautorskiego ustawodawstwa - na obszarze majątkowego monopolu autora - wyjątku w postaci dozwolonego użytku utworów dla dobra osób niewidomych i słabowidzących oraz osób z niepełnosprawnościami uniemożliwiającymi zapoznanie się z utworem. Habilitantka przedstawiła to zagadnienie, po pierwsze - kierując je do zainteresowanych kręgów w USA - z punktu widzenia implementacji Traktatu WIPO z Marrakeszu z 2013 r. (ustanawiającego międzynarodowe standardy w tym zakresie) do prawodawstwa UE w postaci rozporządzenia 2017/1563 i dyrektywy 2017/1564 (*Implementation of the Marrakesh Treaty: an input into discussion from the perspective of the European Union*, *Journal of the Copyright Society of the USA* 2018, vol. 65, issue 3, s. 335-344) oraz po drugie - z perspektywy transpozycji wskazanej dyrektywy do prawa polskiego (*Poland transposes EU Directive 2017/1564 on certain permitted uses of works for the benefit of persons who are blind, visually impaired or otherwise print disabled*, *Journal of Intellectual Property Law & Practice* 2019, vol. 14, issue 3, s. 178-180).

Natomiast zainteresowanie Habilitantki problematyką autorskich praw osobistych znalazło swój wyraz – jak można byłoby uznać - w wypowiedzi (wspólnej z J. Sieńczyło-Chlabicz), dotyczącej fenomenu autoplagiatu w twórczości naukowej (*Pojęcie i istota zjawiska autoplagiatu w twórczości naukowej*, *Państwo i Prawo* 2012, nr 3, s. 6-19). Docenić trzeba pogłębione, bardzo interesujące, bazujące na licznych wypowiedziach przedstawicieli nauki rozważania, jednakże bardziej o charakterze kulturowym, etycznym czy socjologicznym, aniżeli prawnym. Z tego punktu widzenia można byłoby oczekiwać mocniejszego zakotwiczenia wywodów w obowiązujących regulacjach prawnych, głównie prawa autorskiego (tu autorskich praw osobistych). Niedobór takiego odniesienia sprawia, że o ile należy wesprzeć ogólną tezę, iż autoplagiatu nie można utożsamiać z plagiatem, o tyle w oderwaniu od analizy konkretnych regulacji prawnych trudno bez zastrzeżeń zaakceptować pozostałe niektóre wnioski. Z tego względu – z perspektywy prawa autorskiego - polemikę wzbudza pogląd, że „z autoplagiatem możemy mieć do czynienia jedynie w przypadku przejęcia całości lub części wcześniej rozpowszechnionych własnych utworów do dzieł powstałych później – bez wskazania autorstwa” oraz zasadność wyliczonych warunków decydujących o nieuznaniu ponownego wykorzystania wcześniej opublikowanego swojego tekstu za autoplagiat.

Istotnym merytorycznym elementem prezentowanego obszaru badawczego Habilitantki jest problematyka prawna wizerunku w kontekście nie tylko odpowiedniej regulacji prawnoautorskiej, lecz także w szerszym ujęciu istoty i ochrony prawnej dóbr osobistych na

podstawie kodeksu cywilnego. Ciekawy, wciąż aktualny i niełatwy do rozstrzygnięcia problem to weryfikacja charakteru prawnego wizerunku oraz poszukiwanie odpowiednich środków ochrony prawnej w sytuacji postępującego zjawiska komercjalizacji tego dobra (nabywania przez nie wartości majątkowej), w szczególności gdy chodzi o osoby powszechnie znane. Pogłębiona analiza tej kwestii, wsparta dorobkiem doktryny (także zagranicznej) i orzecznictwa, została zawarta w dwóch wspólnych z J. Sieńczyło-Chlabicz wypowiedziach – artykule w języku angielskim z konkluzją istnienia elementów majątkowych w prawie do wizerunku jako prawie o charakterze osobistym (*The legal character of the image right in view of the theory of personal rights*, Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego 2012, nr 12, s. 30-38) oraz – zasługującej na szczególne wyróżnienie - monografii z odniesieniem także do regulacji prawa prasowego i do wpływu orzecznictwa ETPC na ochronę prawa do prywatności, w tym wizerunku osób powszechnie znanych (*Cywilnoprawna ochrona wizerunku osób powszechnie znanych w dobie komercjalizacji dóbr osobistych*, Warszawa 2014, ss. 382). Samodzielne natomiast rozważania Habilitantki dotyczyły interesującego i wyspecjalizowanego zagadnienia prawnej ochrony wizerunku w praktyce medycznej w odniesieniu do zdjęć medycznych (klinicznych) oraz – bardzo ciekawej kwestii - wizualnego utrwalania przez pacjentów przebiegu udzielania świadczeń medycznych. Odnośnie tego ostatniego wątku, inspirująca jest refleksja o ewentualnym wprowadzeniu w jakimś zakresie przez podmioty lecznicze wymogu takiej rejestracji. Trafny jest generalny wniosek, że nie wszystkie zdjęcia medyczne obejmują wizerunek i przez to nie są obciążone wymogami prawnymi dotyczącymi ich sporządzania, zwielokrotniania i rozpowszechniania (*Prawna ochrona wizerunku w praktyce medycznej* [w:] A. Majchrowska, J. Pawlikowski, W. Piątkowski, *Zawody medyczne: ciągłość i zmiana*, Kraków 2019, s. 27-38).

Na prezentowanym obszarze badawczym w sposób odrębny należy wskazać zagadnienia odbiegające tematycznie od prawa autorskiego, w omówieniu których Habilitantka ma współautorski udział. Po pierwsze, zalicza się tu wypowiedź, dotyczącą wysoce wyspecjalizowanej problematyki w zakresie prawnej klasyfikacji win owocowych, z postulatem pełnej – mającej zapewnić prawidłowe funkcjonowanie europejskiego rynku wewnętrznego - harmonizacji w skali UE definicji, opisu i prezentacji wina owocowego i innych produktów fermentowanych (*Between wines and spirits: classification challenges of Polish 'fruit wine'- based products in EU Perspective*, wsp. z A. Stępkowski, L. Wiwała, (w:) J. Chaisse, F. Dias Simoes, D. Friedmann (eds.), *Wine law and policy. From national terroirs to a global market*, Leiden: Brill, 2020). Po drugie są tu ogólne, informacyjne ustalenia, dotyczące znaczenia własności przemysłowej w działalności gospodarczej, poczynione

wspólnie z M. Rutkowską (*Znaczenie własności przemysłowej w działalności gospodarczej, Zarządzanie i Finanse* 2012, vol 10, nr 1, cz. 3, s. 50-59). Trzecie, zasługujące na wyróżnienie, dokonanie naukowe Habilitantki w tym zakresie to współautorskie (wspólnie z J. Sieńczyło-Chlabicz i Z. Zawadzką) kompleksowe przedstawienie problematyki prawa autorskiego i własności przemysłowej w redagowanym przez J. Sieńczyło-Chlabicz podręczniku *Prawo własności intelektualnej* (cztery wydania – Warszawa 2009, 2011, 2013, 2015).

Godnym uznania uzupełnieniem osiągnięć naukowych Habilitantki na przedstawionym obszarze badawczym jest aż 14 wygłoszonych referatów (jeden wspólnie z M. Rutkowską), z których – co wymaga podkreślenia – cztery zostały zaprezentowane w języku angielskim na konferencjach: UNESCO Chair in Bioethics. Jerusalem, Israel (2018 r.), w Santa Clara Law, Santa Clara, USA (2020 r.), w Texas A&M University School of Law, (2021 r.) oraz na Uniwersytecie Łódzkim (2019 r.).

(5) Piątym obszarem badawczym eksplorowanym i wskazanym przez Habilitantkę – tematycznie odbiegającym wyraźnie od przedstawionych wyżej - jest **problematyka praw człowieka**, w szczególności praw osobistych. W tej sferze Habilitantka przedstawiła swe ustalenia i wyraziła poglądy w odniesieniu do kwestii gender i przemocy wobec kobiet (dwa współautorskie artykuły, w tym jeden w języku ukraińskim), w zakresie prawnej ochrony życia (cztery artykuły - jeden w języku angielskim, dwa z pozostałych współautorskie) oraz w kwestii poszanowania godności osobistej człowieka (artykuł współautorski w języku angielskim). Należy tu również odnotować wypowiedź Habilitantki w języku angielskim odnoszącą się do reformy mediów publicznych w Polsce a dotyczącą wolności prasy (mediów) jako jednej z podstawowych wolności obywatelskich.

Uzupełnienie dokonań naukowych w tej sferze stanowią ponadto dwa referaty wygłoszone na konferencjach w 2014 i 2016 r.

Odnosząc się do osiągnięć Habilitantki na wskazanym obszarze należy moim zdaniem docenić szerokie spektrum zainteresowań, jej merytoryczne kompetencje, zaangażowanie, wysiłek i odwagę badawczą wyrażającą się w podejmowaniu problemów budzących nierzadko kontrowersje, żywe dyskusje a nawet gwałtowne spory, a także umiejętność rzetelnej prezentacji swych poglądów, precyzyjnego ich uzasadniania przy wykorzystywaniu znacznego dorobku nauki, wyników badań, danych statystycznych.

(6) Atrybutem publikacji Habilitantki jest precyzyjne i bogate dokumentowanie swych wywodów dorobkiem doktryny i judykatury, zarówno polskim, jak i zagranicznym. Należy zauważyć, że większość wskazanych artykułów Habilitantki została opublikowana w renomowanych polskich czasopismach, np. Zeszyty Naukowe UJ Prace z Prawa Własności

Intelektualnej, Monitor Prawniczy, Przegląd Sejmowy, Kwartalnik Prawa Prywatnego, Państwo i Prawo, Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego, Forum Prawnicze, Białostockie Studia Prawnicze.

Podkreślana przez mnie okoliczność publikacji przez Habilitantkę niemałej liczby swych wypowiedzi w języku angielskim służy uwypukleniu dodatkowej – oprócz merytorycznej – zalety, jaką jest rozszerzenie kręgu odbiorców i promocja dokonanych ustaleń w aspekcie międzynarodowym.

3. Dane naukometryczne dorobku publikacyjnego

Habilitantka przekazała dane naukometryczne dotyczące swoich publikacji, zgodnie z którymi: 1) Impact Factor wynosi 2.2; 2) liczba cytowań publikacji (z oddzielnym uwzględnieniem autocytowań) to: 66 cytowań 12 publikacji i 1 autocytowanie 1 publikacji w Google Scholar; 4 cytowania 4 publikacji i 3 autocytowania 2 publikacji w Web of Science; 2 cytowania 2 publikacji i 1 autocytowanie 1 publikacji w Scopus; 3) Indeks Hirscha w: h-index Google Scholar = 4; w h - index Web of Science = 1; w h-index Scopus = 1.

Można sądzić, że powołane dane naukometryczne pozytywnie świadczą o walorach merytorycznych publikacji Habilitantki.

IV. Inna aktywność naukowa

W przepisie art. 219 ust. 1 pkt. 3 p.s.w. został sformułowany wymóg stanowiący, że stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która wykazuje się **istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.**

Przedstawiając określoną w przytoczonym przepisie aktywność naukową Habilitantki, na wstępie należy wskazać - powoływane już wyżej - referaty wygłoszone na konferencjach naukowych i uczynić to z tej racji w tym miejscu, że w znacznej większości prezentowane były w wielu – innych niż rodzima (tu 4 konferencje) – uczelniach, instytucjach naukowych także zagranicznych (22 konferencje). Podkreślić wypada ich zasięg krajowy (18 konferencji) oraz międzynarodowy (8 konferencji), wzmacniany w tym drugim przypadku za sprawą wypowiedzi w języku angielskim (6 konferencji).

Przejawem aktywności naukowej Pani dr Joanny Pawlikowskiej są kontakty naukowe z innymi uczelniami. Po pierwsze jest to trzymiesięczny staż naukowy odbyty na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Bernie (październik-grudzień 2013 r.), w trakcie którego uczestniczyła

w spotkaniach naukowych, zbierała materiały i przygotowywała publikacje z zakresu problematyki utworów osieroconych. Po drugie – dwukrotny pobyt na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Belgradzie (rok akad. 2016/17 i 2017/18) w ramach uczestnictwa w wymianie programu Erasmus+, obejmującego głównie materię prawa własności intelektualnej; Habilitantka wygłosiła 2 wykłady i 1 referat (wspomniany wyżej). Po trzecie, Habilitantka współpracowała z Uniwersytetem Medycznym w Lublinie jako wykonawca zadań badawczych w ramach grantu *Utworzenie sieci biobanków w Polsce w obrębie Infrastruktury Badawczej Biobanków i Zasobów Biomolekularnych BBMRI-ERIC* (decyzja MNiSW nr DIR/WK/2017/2018/01-1). Wykonując przyjęte obowiązki badawcze, przygotowała trzy naukowe raporty w ramach realizacji zadania *Analiza aspektów etycznych, prawnych i społecznych biobankowania ludzkiego materiału biologicznego w Polsce*.

Uzupełniając dokonania Habilitantki w zakresie aktywności naukowej, należy także wskazać jej członkostwo w Międzynarodowym Stowarzyszeniu na rzecz Rozwoju Nauczania i Badań nad Własnością Intelektualną (ATRIP), udział w międzynarodowej Akademii Prawniczej *Alliance Defending Freedom Legal Academy* w Kalifornii (4-9.07.2015 r.) oraz uczestnictwo jako ekspert w programie *E-samodzielni*, współfinansowanym przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, realizowanym przez Polsko-Japońską Wyższą Szkołę Technik Komputerowych. Ponadto jako koordynator merytoryczny uczestniczyła w realizacji grantu *Science Point. Płaszczyzna wymiany dobrych praktyk i budowania partnerstw biznesowych*, będącego projektem dofinansowanym przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju w ramach programu *Kreator Innowacyjności – wsparcie innowacyjnej przedsiębiorczości akademickiej*. Realizowała także projekt Badania Młodych Naukowców *Problematyka utworów osieroconych w prawie polskim i unijnym* finansowany przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (2015-2016).

Habilitantka była laureatem konkursu *Miniatura 2* finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki, w ramach którego brała udział w organizowanej przez University of Houston Law Center (Stany Zjednoczone) konferencji *Works in Progress Intellectual Property 2019*.

Podsumowując, należy moim zdaniem uznać, że **aktywność naukowa Habilitantki ma charakter istotny i realizowana była w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.**

V. Osiągnięcia dydaktyczne, organizacyjne oraz popularyzujące naukę lub sztukę

Osiągnięcia dydaktyczne, organizacyjne oraz popularyzujące naukę lub sztukę Pani dr Joanny Pawlikowskiej **zasługują niewątpliwie, moim zdaniem, na pozytywną ocenę.**

W ramach działalności dydaktycznej można wymienić prowadzenie przez Habilitantkę zajęć z szeregu przedmiotów o różnie określonym profilu, mieszczących się przede wszystkim ramach prawa własności intelektualnej, prawa prasowego, prawa mediów i prawa cywilnego. Zróżnicowana jest również forma tych zajęć (wykłady, ćwiczenia, konwersatoria, seminaria, proseminaria), ich język (polski i angielski) oraz miejsce realizacji - zarówno na Wydziale Prawa na jednolitych studiach magisterskich, jak i na Wydziałach Biologii, Chemii, Fizyki, Pedagogiki, Filozofii, Ekonomii i Zarządzania na pierwszym i drugim stopniu studiów. Atutem Habilitantki w tym zakresie jest także prowadzenie wykładu specjalizacyjnego przygotowującego do egzaminów na aplikacje prawnicze oraz zajęć na studiach doktoranckich i dla aplikantów radcowskich. Odnotować ponadto trzeba, że dr J. Pawlikowska jest promotorem 82 prac dyplomowych i recenzentem 162 takich prac na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku.

W zakresie osiągnięć organizacyjnych warto zauważyć, że Habilitantka pełniła funkcję opiekuna roku, opiekuna praktyk studenckich oraz sprawowała opiekę nad studentami i gośćmi zagranicznymi Uczelni. Jest członkiem wydziałowego zespołu ds. monitorowania jakości kształcenia, pełnomocnikiem dziekana ds. własności intelektualnej, przygotowywała regulamin zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz prawami własności przemysłowej oraz zasad komercjalizacji, a także regulamin zarządzania infrastrukturą naukowo-badawczą dla całego Uniwersytetu w Białymstoku.

Za cenne osiągnięcie Habilitantki popularyzujące naukę można uznać jej współautorstwo obszernej publikacji *Innowacje w klastrach. Jak chronić własność intelektualną*, Warszawa 2011, przygotowanej w ramach przedsięwzięcia Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, współfinansowanej przez Unię Europejską w ramach projektu systemowego PARP *Rozwój zasobów ludzkich poprzez promowanie wiedzy, transfer i upowszechnianie innowacji*.

Konkluzja

Podsumowując niniejszą recenzję, dotyczącą dorobku naukowego i aktywności naukowej Pani dr Joanny Pawlikowskiej w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego, stwierdzam, że w moim przekonaniu Pani dr Joanna Pawlikowska

spełnia ustawowe wymagania, określone w przepisie art. 219 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, warunkujące uzyskanie stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauki prawne.

W szczególności, wskazane przez Habilitantkę, osiągnięcie naukowe w postaci monografii pt. *Wyczerpanie prawa w prawie autorskim. Studium z prawa polskiego na tle prawa unijnego* (wyd. Temida 2, Białystok 2022) stanowi według mnie **znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki prawne** (art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. a) ustawy p.s.w.). Moim zdaniem, także pozostały dorobek naukowy Habilitantki generalnie wykazuje pozytywną, znaczną (istotną) wartość merytoryczną, przyczyniającą się do rozwoju tej dyscypliny. Uważam, że w odniesieniu do recenzowanych dokonań Pani dr Joanny Pawlikowskiej, został również **spełniony wymóg istotnej aktywności naukowej, realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej** (art. 219 ust. 1 pkt. 3 p.s.w.). Na zdecydowanie pozytywną ocenę zasługują także osiągnięcia dydaktyczne, organizacyjne oraz popularyzujące naukę lub sztukę Habilitantki.

Dr hab. Jerzy Szczotka, prof. UMCS